

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده هنر ادیان و تمدن‌ها
گروه پژوهش هنر

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته پژوهش هنر

تزینات تنگ بری بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی و مقایسه آن با تنگ بری بناهای اصفهان

استاد راهنما:

مهندس نیما ولی بیگ

استاد مشاور:

مهندس حسین آقاجانی

پژوهشگر:

رقیه سعادت‌ی

فروردین 1390

اظهارنامه‌ی دانشجو

اینجانب رقیه سعادت‌ی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته پژوهش هنر

گروه پژوهش هنر دانشکده هنر ادیان و تمدن‌ها دانشگاه هنر اصفهان به شماره‌ی دانشجویی 8711503105 گواهی می‌نمایم که تحقیقات ارائه شده در این پایان‌نامه با عنوان تزیینات تنگ بری بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی و مقایسه آن با تنگ بری بناهای اصفهان توسط شخص اینجانب انجام شده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده مورد تأیید می‌باشد و در موارد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد استفاده اشاره شده است. همچنین گواهی می‌نمایم که مطالب مندرج در پایان‌نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشده است و در تدوین متن پایان‌نامه چارچوب مصوب دانشگاه را به طور کامل رعایت کرده‌ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ:

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه کارشناسی ارشد، برای دانشگاه هنر اصفهان محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

دانشگاه هنر اصفهان

دانشکده هنر ادیان و تمدن‌ها

گروه پژوهش هنر

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته پژوهش هنر آقای/خانم رقیه سعادت

تحت عنوان:

تزیینات تنگ بری بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی و مقایسه آن با تنگ بری بناهای اصفهان

ارایه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای درجه‌ی کارشناسی ارشد که در تاریخ 90/1/31 توسط هیأت داوران زیر بررسی و با نمره 18/60 درجه به تصویب نهایی رسید.

- 1- استاد/استادان راهنمای پایان نامه آقای/خانم دکتر با مرتبه علمی امضاء
- 2- استاد/استادان مشاور پایان نامه آقای/خانم دکتر با مرتبه علمی امضاء
- 3- استاد/استادان داور داخل گروه آقای/خانم دکتر با مرتبه علمی امضاء
- 4- استاد/استادان داور خارج از گروه آقای/خانم دکتر با مرتبه علمی امضاء

امضای مدیر گروه

سپاس و درود فراوان بر مهندس نیما ولی بیگ به علت راهنمایی‌های بی‌دریغ و صبر و شکیب‌شان و سپاس بیکران از مهندس حسین آقاجانی و تشکر ویژه از همه دوستانی که یاری رسان من در مراحل مختلف پایان نامه بودند.

پدرم! به پاس داشت حرمت بزرگی و ولایت، دستانت را می‌بوسم که همواره در
هیاهوی زندگی تکیه‌گاهی امن برایم بودی.

مادرم! به گرامی داشت صداقت چشمان مهربانت و قلب سرشار از احساس، پاهایت را
می‌بوسم.

و این پایان‌نامه را که تلاشی است در به ثمر رساندن تشویق و حمایت‌هایتان، به پیشکش؛
تقدیمتان می‌کنم.

فهرست مطالب

- 1.....چکیده
- 2.....مقدمه

فصل اول: کلیات پژوهش

- 4.....1.1. بیان مسأله‌ی پژوهش
- 4.....1.2. اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش
- 4.....1.3. اهداف پژوهش
- 5.....1.4. سوالات پژوهش
- 5.....1.5. چارچوب نظری پژوهش
- 5.....1.6. روش پژوهش
- 6.....1.7. قلمرو مکانی پژوهش
- 6.....1.8. قلمرو زمانی پژوهش
- 6.....1.9. روش نمونه‌گیری و تعیین حجم نمونه
- 6.....1.10. ابزارهای گردآوری داده‌ها
- 6.....1.11. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
- 6.....1.12. محدودیت‌های پژوهش
- 6.....1.13. شرح واژه‌ها و اصلاحات به کار رفته

فصل دوم: آرامگاه شیخ صفی‌الدین اردبیلی

- 8.....2.1. اردبیل
- 8.....2.1.1. وجه تسمیه‌ی واژه اردبیل
- 9.....2.1.2. گستره‌ی تاریخی اردبیل
- 11.....2.1.3. گستره‌ی جغرافیایی اردبیل
- 13.....2.2. شیخ صفی‌الدین اردبیلی
- 16.....2.3. آرامگاه شیخ صفی‌الدین اردبیلی
- 22.....2.3.1. چینی‌خانه

فصل سوم: گچ و گچ‌بری

- 37.....3.1. تعریف گچ
- 38.....3.2. انواع گچ
- 39.....3.3. خصوصیات گچ و ملات گچی
- 46.....3.4. کوره‌های گچ‌پزی
- 46.....3.5. تاریخچه‌ی گچ‌بری
- 47.....3.6. انواع گچ‌بری
- 53.....3.7. ابزارهای گچ‌بری

فصل چهارم: تنگ‌بری

- 57.....4.1. در آمدی بر تاریخچه‌ی تنگ‌بری
- 61.....4.2. مکان‌های دارای آذین تنگ‌بری
- 61.....4.2.1. آرامگاه‌ها
- 61.....4.2.1.1. چینی‌خانه‌ی آرامگاه شیخ صفی‌الدین اردبیلی
- 70.....4.2.1.2. آرامگاه شیخ علی‌بلیمانی
- 73.....4.2.1.3. بقعه‌ی سستی فاطمه
- 74.....4.2.1.4. امامزاده محسن
- 76.....4.2.2. کاخ‌ها
- 76.....4.2.2.1. اتاق موسیقی عالی قاپو
- 79.....4.2.2.2. هشت بهشت
- 81.....4.2.2.3. بوالقواره
- 84.....4.2.3. خانه‌ها
- 84.....4.2.3.1. مارتاپترز
- 87.....4.2.3.2. جواجه پطرس
- 92.....4.2.3.3. سوکیاس
- 95.....4.2.3.4. درگریگور
- 99.....4.2.3.5. میناس کرت

100.....	4.2.3.6. بارسیقیان
103.....	4.2.3.7. استپانیان
106.....	4.2.3.8. وکیل الدوله
107.....	4.2.3.9. جمشیدی فر
109.....	4.2.4. سایر موارد
109.....	4.2.4.1. شربت خانه
111.....	4.2.4.2. هارونیه
114.....	4.2.4.3. هتل عباسی
118.....	4.2.4.4. هتل ونوس
120.....	4.2.4.5. سرای بدیع
122.....	4.3. تکنیک اجرای تنگ بری
125.....	4.4. ابزار اجرای تنگ بری
126.....	4.5. نقش و فرم‌های بکار رفته در آذین تنگ‌بری
150.....	4.6. ویژگی آکوستیک در تنگ بری‌ها

فصل پنجم: مقایسه و سنجش

153.....	5.1. ابزار سنجش
165.....	نتیجه گیری
185.....	منابع

فهرست عکس‌ها

- 2.1. نقشه‌ی شهر اردبیل، آدام اولتاریوس (1637) (اولتاریوس، 1379، 497).....12
- 2.2. نقشه‌ی شهر اردبیل، داب‌رین (1681) (صفری، 1350، 27).....12
- 2.3. نقشه‌ی شهر اردبیل، مهندسین روسی (1827) (گلمغانی زاده و یوسفی، 1389، 21).....13
- 2.4. قبر شیخ جبرئیل در کلخوران (www.google.com).....14
- 2.5. پلان مجموعه آرامگاهی شیخ صفی‌الدین اردبیلی (میراث فرهنگی اردبیل).....16
- 2.6. ماکت آرامگاه شیخ صفی و قسمت‌های اصلی آن (نگارنده، تابستان 89).....17
- 2.7. مقبره‌ی شیخ صفی‌الدین اردبیلی (نگارنده، تابستان 89).....17
- 2.8. گنبد آرامگاه شاه اسماعیل اول (نگارنده، تابستان 89).....18
- 2.9. گنبد حرمخانه (نگارنده، تابستان 89).....18
- 2.10. نمای بیرونی قندیل خانه (نگارنده، تابستان 89).....19
- 2.11. سقف مسی چینی خانه (نگارنده، تابستان 89).....20
- 2.12. نمای بیرونی جنت سرا (نگارنده، تابستان 89).....20
- 2.13. نمای روبرو از جنت سرا (میراث فرهنگی اردبیل).....21
- 2.14. سردر اصلی مجموعه آرامگاهی شیخی صفی‌الدین اردبیلی (ویور، 1355، 102).....21
- 2.15. سقف ورودی چینی خانه از دارالحفاظ (نگارنده، تابستان 89).....23
- 2.16. نمای داخلی گنبد چینی خانه (نگارنده، تابستان 89).....23
- 2.17. کاشی کاری متعلق به چینی خانه (گلمغانی زاده و یوسفی، 1384، 199).....24
- 2.18. کاشی با فرم گلدان و نبرد اژدها و گاو (نگارنده، تابستان 89).....25
- 2.19. سرداب چینی خانه (گلمغانی زاده و یوسفی، 1384، 197).....27
- 2.20. داخل چینی خانه در سال 1897 میلادی (ویور، 1355، 113).....32
- 2.21. بخشی از چینی‌های چینی خانه (1314 هجری قمری) (گلمغانی زاده و یوسفی، 1384، 205).....33
- 2.22. حک بند شاه ولایت عباس بر روی ظروف چینی (نگارنده، تابستان 89).....33
- 2.23. جزییات مهر، بنده شاه ولایت عباس بر روی ظروف چینی (نگارنده، تابستان 89).....33

- 3.1. نمونه ای از ابزارهای گچبری، راست قاشقی، وسط ناخنک، چپ دم‌بر کمچه‌ای (نگارنده، تابستان 89).....54
- 4.1. تزیین تنگ‌بری سر در مسجد جامع نایین (نگارنده، زمستان 89).....57
- 4.2. تزیین تنگ‌بری در نگاره‌ای از قرن 11 (شاهکارهای نگارگری ایران، 1384، 367).....58
- 4.3. توپ قاپو سرای، تزیین تنگ‌بری اطاق خواب مراد سوم (سینان، 1992، 13).....59
- 4.4. توپ قاپورسرا، تزیین تنگ‌بری (WWW.YAHOO.COM).....59
- 4.5. شش محل، تزیین تنگ‌بری بدون عمق و با شیشه‌های رنگی (میشل، 2007، 32).....60
- 4.6. شش محل، تزیین تنگ‌بری بدون عمق و با شیشه‌های رنگی (بهناز گورنگی).....60
- 4.7. پنجره‌ی مشبک گچی (نگارنده، تابستان 89).....63
- 4.8. مشبک گچی (نگارنده، تابستان 89).....63
- 4.9. پنجره‌ی مشبک گچی (نگارنده، تابستان 89).....63
- 4.10. مشبک گچی (نگارنده، تابستان 89).....63
- 4.11. مشبک گچی (نگارنده، تابستان 89).....64
- 4.12. آرایه گچی (نگارنده، تابستان 89).....64
- 4.13. مشبک گچی (نگارنده، تابستان 89).....64
- 4.14. مشبک گچی (نگارنده، تابستان 89).....65
- 4.15. مشبک گچی (نگارنده، تابستان 89).....65
- 4.16. کتیبه‌ی الله و محمد در بالای کتیبه یا علی، کنه پوش جبهه شمالی (نگارنده، تابستان 89).....66
- 4.17. ، کتیبه‌ی یا علی در کنه پوش جبهه جنوبی (نگارنده، تابستان 89).....67
- 4.18. کتیبه‌ی یا شاه صفی در کنه پوش جبهه غربی (نگارنده، تابستان 89).....68
- 4.19. آرامگاه شیخ علی بلیمانی (میراث فرهنگی یزد).....71
- 4.20. آرامگاه شیخ علی بلیمانی (نگارنده، زمستان 89).....71
- 4.21. تزیین تنگ‌بری آرامگاه شیخ علی بلیمانی (میراث فرهنگی یزد).....71
- 4.22. بقعه سنی فاطمه، آثار تزیین تنگ‌بری (میراث فرهنگی یزد).....73
- 4.23. امامزاده محسن، تزیین تنگ‌بری (نگارنده، تابستان 89).....75
- 4.24. امامزاده محسن، تزیین تنگ‌بری (نگارنده، تابستان 89).....75
- 4.25. عالی قاپو، تزیین تنگ‌بری مشخص شده در پلان طبقه آخر (میراث فرهنگی اصفهان).....77

- 4.26. عالی قاپو، تزیین تنگ بری اتاق موسیقی (نگارنده، تابستان 89).....77
- 4.27. هشت بهشت، مکان تزیین تنگ بری مشخص شده در پلان (میراث فرهنگی اصفهان).....79
- 4.28. هشت بهشت، تزیین تنگ بری (نگارنده، تابستان 89).....79
- 4.29. قصر بوالقواره، تزیین تنگ بری (WWW.SAMERAFIND.INFO).....81
- 4.30. قصر بوالقواره، تزیین تنگ بری (هوگ، 1368، 132).....81
- 4.31. طرح قصر بوالقواره (WWW.SAMERAFIND.INFO).....82
- 4.32. طرح قصر بوالقواره (WWW.SAMERAFIND.INFO).....82
- 4.33. خانه‌ی مارتاپترز، مکان تزیین تنگ بری مشخص شده در پلان (کاراپتیان، 1385، 264).....84
- 4.34. خانه‌ی مارتاپترز، تزیین تنگ بری تالار صلیبی شکل (نگارنده، تابستان 89).....85
- 4.35. خانه‌ی مارتاپترز، تزیین تنگ بری اتاق شمال شرقی (کاراپتیان، 1385، 226).....85
- 4.36. خانه‌ی خواجه پطرس، تزیین تنگ بری مشخص شده در پلان (کاراپتیان، 1385، 78).....88
- 4.37. خانه‌ی خواجه پطرس، تالار مرکزی، دیوار جنوبی کنار بخاری دیواری، عکس بالا، وضعیت قبلی (کاراپتیان، 1385، 116) عکس پایین، وضعیت فعلی (نگارنده، زمستان 89).....88
- 4.38. خانه‌ی خواجه پطرس، تالار مرکزی تزیین تنگ بری انتهای غربی دیوار جنوبی، عکس سمت راست، وضعیت قبلی (کاراپتیان، 1385، 99)، عکس سمت چپ، وضعیت فعلی (نگارنده، زمستان 89).....89
- 4.39. خانه‌ی خواجه پطرس، تالار مرکزی تزیین تنگ بری انتهای شرقی بدنه جنوبی، عکس سمت راست وضعیت قبلی (کاراپتیان، 1385، 105) عکس سمت چپ، وضعیت فعلی (نگارنده، زمستان 89).....89
- 4.40. 40، خانه خواجه پطرس، تزیین تنگ بری بخاری دیواری، (کاراپتیان، 1385، 117).....90
- 4.41. خانه‌ی سوکیاس، مکان تزیین تنگ بری مشخص شده در پلان (کاراپتیان، 1385، 125).....92
- 4.42. خانه‌ی سوکیاس، تزیین تنگ بری اتاق جنوب شرقی (نگارنده، تابستان 89).....93
- 4.43. خانه‌ی سوکیاس، تزیین تنگ بری از بین رفته (نگارنده، تابستان 89).....93
- 4.44. خانه‌ی درگریگور، تزیین تنگ بری مشخص شده در پلان (کاراپتیان، 1385، 184).....95
- 4.45. خانه‌ی درگریگور، تزیین تنگ بری اتاق واقع در شرق قسمت ورودی، عکس سمت راست وضعیت قبلی (کاراپتیان، 1385، 197)، عکس سمت چپ وضعیت فعلی (نگارنده، زمستان 89).....96
- 4.46. خانه‌ی درگریگور، تزیین تنگ بری واقع در طبقه هم کف دیوار عقبی اتاق شرق ورودی، عکس بالا وضعیت قبلی (کاراپتیان، 1385، 197) عکس پایین وضعیت فعلی (نگارنده، زمستان 89).....96

- 4.47. خانه‌ی در گریگور، تزئین تنگ بری اتاق مجاور ایوان شرقی، عکس سمت راست وضعیت قبل (کاراپتیان، 1385، 193) عکس سمت چپ وضعیت فعلی (نگارنده، زمستان 89)..... 97
- 4.48. خانه‌ی در گریگور، تزئین تنگ بری اتاق مجاور ایوان شرقی، عکس سمت راست وضعیت قبل (کاراپتیان، 1385، 193) عکس سمت چپ وضعیت فعلی (نگارنده، زمستان 89)..... 97
- 4.49. خانه‌ی میناس کرت، مکان تزئین تنگ بری مشخص شده در پلان (کاراپتیان، 1385، 206)..... 99
- 4.50. خانه‌ی میناس کرت، طبقه هم کف، تزئین تنگ بری دیوار شرقی در اتاق شرقی (کاراپتیان، 1385، 214)..... 99
- 4.51. خانه‌ی مانوک بارسیقیان، مکان تزئین تنگ بری مشخص شده در پلان (کاراپتیان، 1385، 314)..... 101
- 4.52. خانه‌ی مانوک بارسیقیان، تزئین تنگ بری بخاری دیواری اتاق غربی در جبهه جنوبی حیاط مرکزی (کاراپتیان، 1385، 329)..... 101
- 4.53. خانه مانوک بارسیقیان، تزئین تنگ بری بخاری دیواری، دیوار شمالی اتاق غربی در جبهه شمالی حیاط مرکزی (کاراپتیان، 1385، 323)..... 101
- 4.54. خانه‌ی مانوک بارسیقیان، تزئین تنگ بری بخاری دیواری تالار مرکزی در جبهه شمالی حیاط مرکزی (کاراپتیان، 1385، 327)..... 102
- 4.55. خانه‌ی استپانیان، مکان تزئینات تنگ بری مشخص شده در پلان (شرفی، 1382، 21)..... 103
- 4.56. خانه‌ی استپانیان، نمای جنوبی و اتاق‌های دارای تزئین تنگ بری (حسام نژاد، 1377، 7)..... 104
- 4.57. خانه‌ی استپانیان، تزئین تنگ بری اتاق سمت راست میانوار (نگارنده، تابستان 89)..... 104
- 4.58. خانه‌ی وکیل الدوله، تزئین تنگ بری مشخص شده در پلان (کاراپتیان، 1385، 338)..... 106
- 4.59. خانه‌ی وکیل الدوله، تزئین تنگ بری بخاری دیواری اتاق غربی تالار مرکزی در جبهه جنوبی (کاراپتیان، 1385، 335)..... 106
- 4.60. خانه‌ی جمشیدی فر، تزئین تنگ بری کنار بخاری دیواری (میراث فرهنگی اصفهان)..... 108
- 4.61. خانه‌ی جمشیدی فر، محل اجرای تنگ بری که در بازسازی جدید اجرا نشده است (نگارنده، زمستان 89)..... 108
- 4.62. بازار قیصریه، تزئین تنگ بری مشخص شده در پلان (صابر، 1379، 223)..... 110
- 4.63. بازار قیصریه، تزئین تنگ بری شربت خانه (نگارنده، تابستان 89)..... 110
- 4.64. هارونیه، تزئین تنگ بری (افسانه سالک)..... 112
- 4.65. هارونیه، تزئین تنگ بری (افسانه سالک)..... 112
- 4.66. هتل عباسی، تالار عالی قاپو (نگارنده، زمستان 89)..... 114

- 4.67. هتل عباسی تالار صبا (نگارنده، زمستان 89).....114
- 4.68. هتل عباسی، تالار صبا (نگارنده، زمستان 89).....115
- 4.69. هتل عباسی، تالار عباسی (نگارنده، زمستان 89).....115
- 4.70. هتل عباسی (نگارنده، زمستان 89).....116
- 4.71. هتل عباسی، تالار عباسی (نگارنده، زمستان 89).....116
- 4.72. هتل عباسی (نگارنده، زمستان 89).....116
- 4.73. هتل ونوس، تنگ بری بخش ورودی (نگارنده، تابستان 89).....118
- 4.74. هتل ونوس، تنگ بری بخش ورودی (نگارنده، تابستان 89).....118
- 4.75. سرای بدیع، تنگ بری قبل از پایان کار (استاد روحانی).....120
- 4.76. سرای بدیع، تنگ بری بعد از پایان کار (نگارنده، تابستان 89).....120
- 4.77. سرای بدیع، تزئین تنگ بری (نگارنده، تابستان 89).....120
- 4.78. سرای بدیع، تزئین تنگ بری (نگارنده، تابستان 89).....120
- 4.79. تخته گچی برای تقسیم بندی فضاهای افقی، عمودی و پیاده کردن طرح (نگارنده، تابستان 89).....122
- 4.80. نصب تخته گچی در محل (نگارنده، تابستان 89).....123
- 4.81. پیاده کردن طرح روی قطعات کوچکتر تخته گچی (نگارنده، تابستان 89).....123
- 4.82. پیاده کردن طرح روی قطعات کوچکتر تخته گچی (نگارنده، تابستان 89).....123
- 4.83. نصب تخته گچی در محل (نگارنده، تابستان 89).....124
- 4.84. خانه استپانیان، اول تخته گچی نصب سپس طرح روی آن گرده آنگاه بریده می شود (مهندس نیما ولی بیگ).....124
- 4.85. خانه استپانیان، اول تخته گچی نصب سپس طرح روی آن گرده آنگاه بریده می شود (مهندس نیما ولی بیگ).....124
- 4.86. ابزار تنگ بری، نقالی (نگارنده، پاییز 89).....125
- 4.87. ابزار تنگ بری، نقالی سرکج (نگارنده، پاییز 89).....125
- 4.88. ابزار تنگ بری، وردنگی (نگارنده، پاییز 89).....125
- 4.89. ابزار تنگ بری، بوم خار (نگارنده، پاییز 89).....125
- 4.90. ابزار تنگ بری، دمپر (نگارنده، پاییز 89).....125
- 4.91. ابزار تنگ بری، بوم گرد (نگارنده، پاییز 89).....125
- 4.92. فرم‌های محرابی موجود در فرش (حصوری، 1381، 58).....127

- 4.93. فرم‌های محرابی موجود در فرش (حصوری، 1381، 59).....127
- 4.94. فرم‌های محرابی موجود در فرش (فورد، 1989، 114).....127
- 4.95. فرم‌های محرابی موجود در فرش (فورد، 1989، 115).....127
- 4.96. فرم‌های محرابی موجود در فرش (فورد، 1989، 124).....128
- 4.97. فرم‌های محرابی موجود در فرش (فورد، 1989، 128).....128
- 4.98. یزد، فرم محرابی بکار رفته در بادگیرها (نگارنده، زمستان 89).....129
- 4.99. فهرج، فرم محرابی بکار رفته در بادگیرها (نگارنده، زمستان 89).....129
- 4.100. یزد، فرم محرابی به کار رفته در کاشیکاری مسجد بندرآباد (نگارنده، زمستان 89).....129
- 4.101. سفالینه‌های نیشابور (وینکلسون، 1897، 340).....130
- 4.102. سفالینه‌های نیشابور (وینکلسون، 1897، 344 و 339).....130
- 4.103. سفالینه‌های نیشابور (وینکلسون، 1897، 339 و 354).....130
- 4.104. چینی‌های تالار چینی‌خانه (نگارنده، تابستان 89).....131
- 4.105. چینی‌های تالار چینی‌خانه (نگارنده، تابستان 89).....131
- 4.106. طرح تنگ‌بری‌های آرامگاه شیخ صفی (نگارنده، زمستان 89).....132
- 4.107. طرح‌های تنگ‌بری خانه خواجه پطرس (نگارنده، زمستان 89).....146
- 4.108. نقش حیوانی از بین رفته در خانه سوکیاس (میراث فرهنگی اصفهان).....149

فهرست جدول‌ها

- 37.....3.1. سنگ گچ
- 38.....3.2. ، انواع گچ
- 45.....3.3. تاب ملات گچین
- 45.....3.4. تاب ملات گچین و ماسه
- 45.....3.5. کوره‌های گچ پزی
- 47.....3.6. انواع گچ بری
- 48.....3.7. نمونه نقوش گچ بری شیر و شکری
- 53.....3.8. ابزارهای گچ بری
- 61.....4.1. دسته بندی تنگ‌بری ها بر اساس کشور
- 69.....4.2. مشخصات تنگ‌بری چینی خانه
- 70.....4.3. تعداد تنگ بری‌های چینی خانه آرامگاه شیخ صفی‌الدین اردبیلی
- 72.....4.4. مشخصات تنگ بری آرامگاه شیخ علی بلیمانی
- 74.....4.5. مشخصات تنگ بری بقعه سنی فاطمه
- 76.....4.6. مشخصات تنگ بری امامزاده محسن
- 78.....4.7. مشخصات تنگ بری اتاق موسیقی کاخ عالی قاپو
- 80.....4.8. مشخصات تنگ بری کاخ هشت بهشت
- 83.....4.9. مشخصات تنگ بری قصر بوالقواره
- 86.....4.10. مشخصات تنگ بری خانه گانی
- 91.....4.11. مشخصات تنگ بری خانه خواجه پطرس
- 94.....4.12. مشخصات تنگ بری خانه سوکیاس
- 98.....4.13. مشخصات تنگ بری خانه درگریگور
- 100.....4.14. مشخصات تنگ بری خانه میناس کرت
- 102.....4.15. مشخصات تنگ بری خانه مانوک باریسیان
- 105.....4.16. مشخصات تنگ بری خانه استپانیان

- 4.17. مشخصات تنگ بری خانه وکیل الدوله.....107
- 4.18. مشخصات تنگ بری خانه جمشیدی فر.....109
- 4.19. مشخصات تنگ بری شربت خانه بازار قیصریه.....111
- 4.20. مشخصات تنگ بری هارونیه.....113
- 4.21. مشخصات تنگ بری هتل عباسی.....117
- 4.22. مشخصات تنگ بری هتل ونوس.....119
- 4.23. مشخصات تنگ بری سرای بدیع.....121
- 4.24. شکل های به کار رفته در چینی خانه.....133
- 4.25. شکل های به کار رفته در اتاق موسیقی.....133
- 4.26. شکل های به کار رفته در هشت بهشت.....137
- 4.27. شکل های به کار رفته در شربت خانه بازار قیصریه.....142
- 4.28. شکل های به کار رفته در خانه گانی.....144
- 4.29. شکل های به کار رفته در خانه خواجه پطرس.....146
- 4.30. شکل های به کار رفته در خانه سوکیاس.....147
- 4.31. شکل های به کار رفته در خانه اسپانیان.....148
- 5.1. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس دوره.....153
- 5.2. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس کاربری مکان.....154
- 5.3. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس شکل.....154
- 5.4. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس زمینه اجرا.....155
- 5.5. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس آدین های افزوده.....156
- 5.6. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس تکنیک ساخت.....157
- 5.7. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس محل قرار گیری.....157
- 5.8. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس کاربری.....158
- 5.9. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس درصد نقوش استفاده شده.....159
- 5.10. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس خطوط به کار رفته.....159
- 5.11. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس رنگ آمیزی داخل.....160

- 161.....5.12. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس شهر.....
- 161.....5.13. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس مصالح به کار رفته.....
- 162.....5.14. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس ویژگیهای فیزیکی.....
- 163.....5.15. دسته بندی تنگ بری ها بر اساس کتیبه.....
- 164.....5.16. مقایسه تنگ بری های چینی خانه با تنگ بری بناهای اصفهان.....

چکیده

آرایه‌های گچی از آذین‌های وابسته به هنر معماری است که از دیر زمان هم‌پای ساخت بنا بکار می‌رفته است. تزیین تنگ‌بری نیز گونه‌ای از آذین‌های گچی است که در دوران صفویه رواج و تکامل یافت. این آذین افزون بر جنبه زیباشناسانه، کارکردهای دیگری نیز داشته و این نشان از تدبیر هنرمند ایرانی دارد که در کنار زیبایی به کاربری نیز می‌اندیشیده است.

این پژوهش، وجوه مشترک نقوش بکار رفته در تنگ‌بری‌های چینی‌خانه‌ی آرامگاه شیخ صفی‌الدین اردبیلی با نقوش تنگ‌بری بناهای اصفهان، تکنیک ساخت، تشابه و تفاوت‌های بکار رفته را بیان داشته به مقایسه‌ی آنها می‌پردازد. نتایج این تحقیق بر پایه‌ی آمیزه‌ای از مطالعات کتابخانه‌ای، میدانی و مصاحبه با استادکاران گچکار بنا نهاده شده است. با توجه به مطالعات صورت گرفته، تشابه‌های بسیاری از جهات مختلف، همچون تکنیک ساخت، مصالح بکار رفته و... در تنگ‌بری‌های چینی‌خانه و سایر بناهایی که تزیین تنگ‌بری دارند، وجود دارد. تفاوت‌های قابل ذکر آن، استفاده از چوب به جای گچ در تقسیم بندی‌های داخلی، استفاده زیاد از نقوش محرابی، عمق بسیار زیاد تنگ‌بری‌ها که رابطه‌ی مستقیمی با جنبه کاربردی آنها در چینی‌خانه داشته، به کارگیری آرایه‌های گچی دیگر در کنار تنگ‌بری و همچنین تنگ‌بری‌های کتیبه‌ای را می‌توان نام برد.

واژگان کلیدی: آذین‌های گچی، تنگ‌بری، تالار چینی‌خانه، آرامگاه شیخ صفی‌الدین اردبیلی، بناهای اصفهان